

Απόψεις | Προσωπικότητες στην "Κ"

Ημερομηνία: 06.08.2013 | 11:30

Διαχείριση των αποβλήτων - Ώρα για αποφάσεις και δράσεις

Του Δρα Γιάννη Κακουλλή*

Η κυπριακή κοινωνία για άλλη μια φορά βρίσκεται μπροστά σε πιεστικά διλήμματα. Από τη μια εξακολουθούμε να παράγουμε τεράστιες ποσότητες σκουπιδιών. Από την άλλη η Ευρωπαϊκή Ένωση μας απειλεί με πρόστιμα γιατί συνεχίζουμε την απαράδεκτη τακτική να στέλλουμε τα σκουπίδια μας σε χωματερές, οι οποίες έχουν κυριολεκτικά ξεχειλίσει, ενώ έπρεπε να τις είχαμε κλείσει εδώ και χρόνια.

Το Υπουργείο Εσωτερικών προτείνει σαν λύση τη δημιουργία τεσσάρων μονάδων ΟΕΔΑ (Ολοκληρωμένες Εγκαταστάσεις Διαχείρισης Αποβλήτων) σε συνδυασμό με μονάδα αποτέφρωσης των υπολειμμάτων (SRF) οι οποίες, όμως, θα στοιχίσουν πάρα πολλά τόσο στη δημιουργία όσο και στη λειτουργία τους και θα επιφέρουν τεράστια οικονομική επιβάρυνση στους πολίτες. Τέλος υπάρχει και το δίλημμα ότι αν δεν αποφασίσουμε σύντομα θα χάσουμε και την ευκαιρία επιχορήγησης από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Τι πρέπει να γίνει;

Η απάντηση βρίσκεται στην ευρωπαϊκή Οδηγία 98/2008 ΕΚ, η οποία θέτει ως ύψιστη προτεραιότητα τη μείωση των αποβλήτων και ακολουθούν κατά σειρά προτεραιότητας η επαναχρησιμοποίηση, η ανακύκλωση, η ανάκτηση ενέργειας (καύση) και τέλος η διάθεση (ενταφιασμός σε χώρους υγειονομικής ταφής). Στην Οδηγία δίνεται μεγάλη σημασία, μεταξύ άλλων, στη διαλογή στην πηγή (σε επίπεδο νοικοκυριών) και στη συλλογή των αποβλήτων σε χωριστά ρεύματα, όπως χαρτί, πλαστικά, οργανικά, μέταλλα και γυαλί. Τα απόβλητα δεν πρέπει να τα θεωρούμε πλέον σαν "άχρηστα υλικά" ούτε καν σαν πρόβλημα αλλά αντίθετα να τα αντιμετωπίζουμε σαν πόρους ή σαν πρώτες ύλες. Γι' αυτό και αναπτυγμένες χώρες όπως οι σκανδιναβικές, έχοντας τελειοποιήσει το σύστημα διαχείρισης και αξιοποίησης των αποβλήτων τους, αναζητούν επιπρόσθετα απόβλητα από άλλες -λιγότερο αναπτυγμένες- χώρες οι οποίες διαθέτουν μεγάλες ποσότητες αποβλήτων και τις οποίες εξακολουθούν να θεωρούν σαν πρόβλημα.

Σε αντίθεση με την ευρωπαϊκή Οδηγία, το στρατηγικό σχέδιο διαχείρισης του Υπουργείου Εσωτερικών, το οποίο συνεπάγεται τεράστια επενδυτική και λειτουργική δαπάνη, στηρίζεται στη συλλογή σύμμεικτων αποβλήτων, στη μηχανική διαλογή τους σε μονάδες ΟΕΔΑ, στην παραγωγή χαμηλής ποιότητας τελικών προϊόντων και στην καύση με ανάκτηση ενέργειας, η οποία είναι τέταρτη στη σειρά προτεραιότητας, αγνοώντας τις πρώτες τρεις για τις οποίες τα μέτρα που έχουν ληφθεί μέχρι σήμερα κυμαίνονται από καθόλου έως πολύ λίγα. Στον τομέα αυτό μεγάλη ευθύνη φέρουν και οι αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΤΑ) και το Τμήμα Περιβάλλοντος διότι έχουν επιδείξει απαράδεκτη ολιγωρία στην προώθηση μέτρων μείωσης, επαναχρησιμοποίησης και ανακύκλωσης των αποβλήτων. Τα κυριότερα μέτρα που έπρεπε να είχαν ληφθεί είναι:

- Ενημερωτικές εκστρατείες μείωσης, επαναχρησιμοποίησης και ανακύκλωσης των αποβλήτων.
- Προώθηση της διαλογής των αποβλήτων από τους πολίτες σε επίπεδο νοικοκυριού ή επιχείρησης στη βάση της αρχής ευθύνης του παραγωγού.
- Συλλογή των αποβλήτων σε χωριστά ρεύματα - χαρτί, πλαστικά, οργανικά, μέταλλα και γυαλί.
- Προώθηση της κομποστοποίησης στο σπίτι. Η κομποστοποίηση στο σπίτι είναι η φθηνότερη και

περιβαλλοντικά φιλικότερη μορφή ανακύκλωσης, καθότι δεν απαιτεί μεταφορά των υλικών, ούτε κατανάλωση ενέργειας, ούτε εξειδικευμένη τεχνολογία ενώ παράγει χρήσιμο οργανικό λίπασμα το οποίο μπορεί να διατεθεί στον χώρο παραγωγής του, δηλαδή στον κήπο του σπιτιού.

- Εφαρμογή μέτρων τύπου “Πληρώνω όσο Πετάω” (Pay as you Throw). Με το μέτρο αυτό οι πολίτες πληρώνουν αναλόγως της ποσότητας των αποβλήτων που παράγουν. Υπάρχουν δύο βασικές κατηγορίες μέτρησης της ποσότητας των αποβλήτων: η μια είναι αναλόγως του βάρους, όπως γίνεται στον Δήμο Αγλαντζιάς και η άλλη αναλόγως του όγκου με τη μέθοδο της προπληρωμένης σακούλας. Και οι δύο μέθοδοι έχουν αποδειχθεί ότι συμβάλλουν σημαντικά στη μείωση των αποβλήτων με άμεσο οικονομικό κίνητρο καθότι όσο λιγότερα σύμμεικτα απόβλητα παράγει ένα νοικοκυριό τόσο λιγότερα πληρώνει.

- Επιβολή ψηλών (αποτρεπτικών) τελών στις χωματερές. Αυτή τη στιγμή τα τέλη παραλαβής στις χωματερές είναι πολύ χαμηλά, δεν συμπεριλαμβάνουν το περιβαλλοντικό κόστος και συνεπώς αποτελούν την εύκολη αλλά περιβαλλοντικά απαράδεκτη λύση διάθεσης των αποβλήτων. Η αύξηση των τελών παραλαβής στις χωματερές θα ενεργήσει αποτρεπτικά στην παραγωγή αποβλήτων από τους πολίτες και ταυτόχρονα θα προετοιμάσει την κοινωνία για τα νέα τέλη των ΟΕΔΑ τα οποία θα είναι οπωσδήποτε ψηλά. Εννοείται ότι με την έναρξη λειτουργίας των ΟΕΔΑ, όλες οι χωματερές θα πρέπει να κλείσουν και να αρχίσουν οι εργασίες αποκατάστασής τους.

- Λήψη μέτρων εποπτείας και ελέγχου εκ μέρους της ΤΑ για την καταπολέμηση της ανεξέλεγκτης απόρριψης αποβλήτων, όπως προνοείται στους σχετικούς νόμους περί Δήμων του 1985 και Κοινοτήτων του 1999.

- Δημιουργία των Πράσινων Σημείων σε συνεργασία με το Υπουργείο Εσωτερικών. Στα σημεία αυτά θα μπορούν οι πολίτες να εναποθέτουν ογκώδη ή άλλα απόβλητα τα οποία δεν εμπίπτουν στις συνήθεις κατηγορίες ανακυκλώσιμων υλικών, δίνοντας έτσι εναλλακτική λύση ενάντια στην ανεξέλεκτη απόρριψη αποβλήτων.

Πράσινες θέσεις εργασίας

Ας σημειωθεί ότι τα μέτρα αυτά δημιουργούν νέες πράσινες θέσεις εργασίας και είναι είτε πολύ χαμηλού κόστους είτε φέρουν πραγματικό οικονομικό όφελος, όπως πχ τα αυξημένα τέλη από τις χωματερές. Αν λοιπόν τα μέτρα αυτά είχαν προωθηθεί έγκαιρα (εδώ και τουλάχιστον 8 χρόνια) δεν θα φτάναμε στα πιεστικά διλήμματα που αντιμετωπίζουμε σήμερα και είναι άξιον απορίας γιατί καθυστερούν ακόμα και σήμερα.

Όσον αφορά τις ΟΕΔΑ, η Κύπρος μπορεί να εξυπηρετηθεί άνετα με δύο, το πολύ τρεις ΟΕΔΑ. Η επαρχία Λευκωσίας μπορεί να εξυπηρετηθεί καλύτερα και με χαμηλότερο επενδυτικό και λειτουργικό κόστος, με αξιοποίηση της αδρανούς δυνατότητας και επέκταση της μονάδας στην Κόση καθιστώντας έτσι τη δημιουργία της τέταρτης μονάδας στην Κάτω Μονή αχρείαστη. Απαραίτητη προϋπόθεση όμως είναι ο σχεδιασμός των ΟΕΔΑ να βασίζεται στα ακόλουθα:

Σταδιακή μείωση των αποβλήτων που να επιτυγχάνεται με διαλογή στην πηγή, ενεργό εμπλοκή της ΤΑ και των πολιτών και την εισαγωγή χρηματικών κινήτρων (όσο λιγότερα απόβλητα παράγεις τόσο λιγότερα να πληρώνεις).

Κατάργηση των λεγόμενων ‘ελάχιστων εγγυημένων ποσοτήτων’ στις συμβάσεις οι οποίες αντί να συντείνουν στη μείωση των αποβλήτων προκαλούν ακριβώς το αντίθετο, δημιουργώντας οικονομικά και ψυχολογικά κίνητρα για αύξηση των αποβλήτων.

Αξιοποίηση υφιστάμενων βιομηχανικών μονάδων βιοαντιδραστήρων και της τσιμεντοβιομηχανίας. Οι μεν βιοαντιδραστήρες μπορούν να παραλάβουν μεγάλες ποσότητες οργανικών αποβλήτων σαν πρώτη ύλη, να παράξουν βιοαέριο το οποίο στην συνέχεια να χρησιμοποιηθεί για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας. Η δε τσιμεντοβιομηχανία μπορεί να παραλάβει και να χρησιμοποιήσει σαν καύσιμο τα υπολείμματα που δεν μπορούν να διαχωριστούν ή να ανακυκλωθούν. Με τον τρόπο αυτό αποφεύγονται οι επενδυτικές δαπάνες ενός αποτεφρωτήρα, το λειτουργικό κόστος είναι κατά πολύ χαμηλότερο και οι επιπτώσεις στο περιβάλλον σημαντικά μειωμένες.

Καθορισμός προτύπων όσον αφορά την ποιότητα των παραγομένων προϊόντων των ΟΕΔΑ και έλεγχος των ποσοτήτων και της ποιότητας τους από το κράτος.

Διαχωρισμός της προσφοροδότησης των μονάδων ΟΕΔΑ σε δύο στάδια, το ένα σχεδιασμός-κατασκευή και το άλλο λειτουργία-μεταβίβαση. Με τον τρόπο αυτό αποφεύγεται ο περιορισμός

των προσφοροδοτών σε μεγάλες εξειδικευμένες εταιρείες του εξωτερικού οι οποίες μπορούν να αναλάβουν ολόκληρο το έργο. Παράλληλα δημιουργούνται συνθήκες ευρύτερης συμμετοχής προσφοροδοτών, υγιέστερος ανταγωνισμός και προπαντός εμπλοκή κυπριακών εταιρειών αυξάνοντας έτσι τις ευκαιρίες απασχόλησης ντόπιου εργατικού και επιστημονικού δυναμικού

Η διαχείριση των αποβλήτων είναι υπόθεση όλων, αρχών και πολιτών, και επιβάλλεται όπως όλοι αναλάβουν τις ευθύνες τους χωρίς άλλη χρονοτριβή. Οι αλληπάλληλες καταστροφές που έχουν πλήξει τελευταία τη χώρα μας, έχουν αναδείξει πόσο καταστροφική είναι η ευθυνοφοβία, η αναβολή και η αναποφασιστικότητα. Ας δείξουμε ότι τουλάχιστον στον τομέα των αποβλήτων, ενός καθαρά εσωτερικού ζητήματος, δεν επαναλαμβάνουμε τα λάθη του παρελθόντος και ότι αυτή τη φορά ενεργούμε σωστά και αποφασιστικά. Μπορούμε.

** Ο Δρ Γιάννης Κακουλλής είναι Μηχανολόγος Μηχανικός, Γραμματέας Περιφερειακής Επιτροπής Λεμεσού ΕΤΕΚ*

Tags: Διαχείριση των αποβλήτων - Ώρα για αποφάσεις και δράσεις, καθημερινή, απόψεις